

Domáci glasovi

Stev. 84.

Lienz, torek 30. aprila 1946.

Leto 2.

SVOBODA TISKA IN TISKOVNI MAGNATI

Svicarski list "Die Nation" je objavil zanimiv članek o ameriških tiskovnih razmerah. Prinašamo nekaj izvlečkov:

"Svobodo tiska so že pred enim letom povzdignili na raven mednarodnih diplomatskih razpravljanj. Če se svoboda tiska ne uvede, ta ali ona država v Vzhodni ali Južnovzhodni Evropi ne bo diplomatsko priznana! Tudi spoštovanja vreden list kot n. pr. "New York Times" si ne more kaj, da ne bi vsaj enkrat na teden prinesel kak zbadljiv članek o zatiranju svobode mišljenja v Vzhodni Evropi.

Pri tem stalno stavljajo za vzgled svobodo tiskane besede v Ameriki. Res, teoretično smeš v Ameriki vse reči. Praktično pa vihtijo trusti (industrijske družbe) svoj cenzurni bič nad 9/10 vseh časopisov.

Skoraj vsi časopisi v Ameriki so trgovska podjetja, ki so odvisna od kredita bank in ki dobivajo dve tretjini svojih dohodkov od oglasov. Če oglasov ne bi bilo, bi to pomenilo občutno denarno škodo. Od 200 vele mestnih časopisov je 40 časopisov last štirih: Hearsta, Pattersona, Mc Cormicka in Howarda. Howard je poleg tega lastnik časopisne agencije "United Press", Hearstova pa je "International News Service". Od obeh agencij je odvisna večina ameriških časopisov. Mc Cormick in Patterson sta lastnika največjih ameriških časopisov, Pattersonov "Daily News" v New Yorku ima dnevne naklade 3 milijone izvodov, Mc Cormickov "Chicago Tribune" preko milijona naklade, "Times Herald", ki izhaja v Washingtonu in ki obvlada ves Srednji zapad, je pred in po vojni napadal Roosevelta, češ da je vojni hujskač, in je našel vse mogoča opravičila za Hitlerja. Danes pa pridiga tretjo svetovno vojno proti Sovjetski zvezi.

Ameriški "Daily News" se mora za ves svoj uspeh zahvaliti objavljenim ljubavnim dramam, umorom, nesrečam in svojim "comic strips", temu značilnemu ameriškemu nadaljevalnemu romanu. Filozofija tega lista je gol cinizem: "Vojne so in bodo vedno. Roosevelt nas je spravil v vojno, Organizacij Zdrženih narodov se je treba smejati in bi bilo najbolje, če se premesti v centralno Afriko, ne pa v Ameriko".

Ameriški tisk ima mnogo hudih duhov. Eden najhujših bi bil William R. Hearst, čigar 19 velikih časopisov, agencij in revij z milijonsko naklado predstavlja posebno poglavje o "Svobodi tiska". Vsak dan namreč prejemajo uredniki nadrobna navodila od Hearsta, kaj naj in kaj naj ne pišejo. Sam pa živi na 100.000 ha obsegajočem posestvu v Kaliforniji, svoje ukaze pa pošilja v obliki telegramov. Ogromno denarja je izdajal, da je objavljal originalne članke Musolinija, Göringaa ali Rosenberga. Še danes brani Hearst španskega diktatorja Franca.

Delavski tisk v Zdrženih državah ne obstaja. V New Yorku izhaja en komunistični dnevnik z majhno naklado, socialdemokratskega lista ni. Le čisto strokovne sindikalne časopise dobite.

Kar je vrednih časopisov, lahko na prste naštejemo. To je n. pr. "Christian Science Monitor", ki ga financira versko gibanje istega imena, ki prinaša zelo dobre mednarodne informacije. Potem je edini delavcem naklonjeni newyorški dnevnik "PM", ki iz principa ne sprejme oglasov, da ne bi postal od trustov odvisen. To je list stalo

LIBRARY
LJUBLJANA

nekaj milijonov, a mu ni dosti škodilo.

Za mesečne in tedenske časopise velja isto kot za dnevni-ke. Največji tak časopis, "Reader's Digest", ki prinaša zbirke član-kov z največ reakcionarno tendenco, ima 10 milijonsko naklado. Če pri-merjamo s tem naklado maloštevilnih liberalnih časopisov, kot sta n. pr. "The Nation" ali "The New Republic", čigar naklade ne presegajo 35.000 izvodov, tedaj vidimo, da je v kraljestvu ameriškega tiska ne-kaj gnilo.

Mož, ki je razkril to gnilobo, se imenuje Georges Seldes, star časnikar, ki je razkrinkal celo vrsto evropskih dogodkov in ki pozna najglobočje tajnosti ameriškega časopisja. V številnih knjigah je prikazal korupcijo v ameriškem časopisju. L.1940 je ustanovil časopis, čigar glavna naloga je boj proti škodljivemu tisku, razkrinkanje od-višnosti tiska od velekapitala in objava neobjavljenih poročil. Nakla-da 200.000 je precej visoka. Ta list "In Fact" najdete povsod in več-krat so o njem razpravljali v parlamentu, kajti ni malo časnikarjev, ki to, kar ne smejo v svojem časopisu objaviti, pošljejo Seldesu.

Ene kategorije ameriškega tiska še nismo omenili: iz-redno številnih verskih publikacij. Ti igrajo precej važno vlogo. Čudno pa je, da je večina tako reakcionarna. Vsako nedeljo vidim vernike, ki gredo iz cerkve s "The Tablet-om", s časopisom, čigar glavne strani so polne poročil o verskih preganjanjih v Sovjetski zvezi, poročila, ki bi bila vredna bivšega nacističnega lista "Völkischer Beobachte". S protestantskim tiskom na žalost ni nič boljše.

Mislil pa, da ni daleč čas, ko bo tudi Amerika imela na-predne dnevne in tedenske časopise. To bo začetek resnične ameriške svobode tiska, o katerem tisti, ki stalno pišejo o pomanjkanju tiskovne svobode v Vzhodni Evropi, nočejo ničesar vedeti. Rajši imajo, kakor n.pr. mnogo čislani George Sokolsky od Howardovega tiskovnega koncerna, poleg časnikarskega honorarja še tajne mastne mesečne čeke jeklarskih ali drugih gospodarskih magnatov."

SODOBNO DELO

V salezijanskem domu v Rimu so pred kratkim imeli preda-valni tečaj o socialni akciji duhovščine.

Zelo zanimivo pri tem je, da je ob tej priliki P.Bruccelesi S.J., eden najbolj znanih člankarjev v vodilnem rimskem teo-loškem časopisu "La Civiltà Cattolica" priporočil italijanski duhovšči-ni širši in bolj organski razvoj socialnega udejstvovanja. Dejal je med drugim:

"Razen duševnih velikanov, razen vnetih poznavalcev po-litičnih in gospodarskih ved rabimo danes organizatorjev, mož dela, mož, kakor jih je n.pr. želel sv.Pavel. Nočem reči, da zanemarjamo ali podcenjujemo proučevanje širjenja naših nauk. Toda ogniti se moramo neredu, ki ga smatra sv.oče Pij XII v tem, ko je dejal, da je miselni svet sicer močan, toda njegovo udejstvovanje, da je slabotno, da imamo povsod generale, ki napravijo velike strateške načrte, toda vojakov ni, ki bi te načrte izvedli.

PRIMER BELGIJE. Člankar nadaljuje: "V Belgiji so katoličani spet en-krat zmagali nad vsemi drugimi strankami. Toda ne po-zabimo, da se morajo zahvaliti v največji meri temu, da so se strnili v skupnost, ki obsega kmečki sloj, - večinoma flamske kmete. Ta močni in gospodarski organizem, okoli katerega se druži, kot okrog zvezne centrale, široka mreža lokalnih podeželskih družb, je predvsem zaslu-ga modrosti, odločnosti in apostolskega duha duhovščine."
("Informations-Dienst", versko kulturno glasilo za Tirolsko, od 20.aprila 1946.)

Telovadne tekme

na slovenski begunski gimnaziji v Lienzu.

Preko zime so se tiho pripravljali naši dijaki in dijakinje na telovadne tekme, ki so se vršile pretekli petek in ki so uspele nad vsako pričakovanje. Tekmovanje je obsegalo po pet panog in sicer za dijake redovne in proste vaje, vaje na drogu in bradlji ter preskok čez konja, dočim so dijakinje tekmovalе v redovnih in prostih vajah, v vajah na gredi in v dveh preskokih čez konja.

Najbolj važno pri tem tekmovalju je bilo to, da so tekmovali celotni razredi, torej vsi dijaki in dijakinje in ne samo par izbranih telovadcev, katere so za take prilike običajno posebno pripravljali. Zato smo tem bolj veseli telovadnega napredka naših dijakov in dijakinj, ki so od lanskega leta zelo napredovali. Tekmovanje je bilo internega značaja, zato je bil od pričetka navzoč samo g. ravnatelj Bajuk, katerega je pozdravil vodja tekmovalja g. Ivo Kermavner. Tekom dneva so si tekmovalje ogledali še nekateri drugi gg. profesorji in voditelji naše mladine ter velik podpornik našega športnega gibanja podpolkovnik g. Beaton, ki je z zanimanjem zasledoval posamezne borbe naših dijakov in dijakinj. Led je prebit, v najbližji bodočnosti bo pa s takimi in sličnimi tekmami stopilo naše dijaštvo tudi pred javnost.

Preden preidemo na posamezne rezultate moramo poudariti, da je tekmovalo skupno 211 dijakov in dijakinj. Najštevilnejši so bili razredi nižje gimnazije, zato je bil njihov uspeh sorazmerno manjši. V naslednjem prinašamo še posamezne rezultate:

A) Tekme razredov:

1. VI.razr., ki je dosegel 79.14%; 2. VII.razr. z 75.55%;
3. II.razr. z 69.92%; 4. VIII.razr. z 67.71%; 5. IV.razr. z 65.45%;
6. III.razr. z 63.30%; 7. V.razr. z 62.24% in 8. I.razr. z 61.54%.

B) Tekme posameznikov.

(Navajamo samo nekaj prednjih mest), dosegljivih je bilo 25 točk.

1. Grmek Franc, (VI.) 25 točk; Kastelic Jože (V.); Vižintin Zdenko (VII.); Arnež Anton (VI.), Čop Avgust (II.); Trpin Janez (III.) vsi po 24 točk; 3. Jerman Franc (VI.) 23 točk; 4. Mavrič Metod (II.); Gasser Feliks (III.); Hribar Marjan (III.) po 22 točk.

1. Čop Sonja (VI.) 25 točk; 2. Bavdek Hedviga (VI.) in Jagodic Marija (VIII.) po 23 točk; 3. Arnež Helena (II.); Glavan Valentina (II.) po 22 točk; 4. Pretnar Gabrijele (VIII.); Cerne Vida (II.); Roman Ivka (II.) Oblak Rozalija (I); Traven Cirila (I); Puc Marija (IV.) po 21 točk.

= ::: =

NA SEJI zunanjih ministrov v Parizu je ameriška delegacija ponovno zahtevala, da se stavi vprašanje Avstrije in takojšnja izpraznitev države ne dnevni red. Ko so v petek Amerikanci prvič predlagali svojo zahtevo, je Molotov izjavil: "Ta predlog je zame preveč nepričakovan. Moram imeti čas, da pre-

tehtam njegove posledice." ("Die Neue Zeit" od 27.4.1946.)

POŽAR V BRITANSKEM GLAVNEM STANU. Celo krilo deželnega glavnega stana vojaške vlade v provinci "Hannover" je v petek postalo žrtev plamenov. Tri težke eksplozije so pretresle poslopje. Dva člana stabajsta dobila take opekline, da

jih niso več spoznali, 7 drugih je bilo ranjenih. Zvečer je poslopje še vedno gorelo. Ogenj je izbruhnil kmalu za tem, ko je skupina britanskih parlamentarcev zapustilo poslopje. ("Salzburger Nachrichten" od 27.4.1946.)

NEKATOLIČAN O CERKVI. Sv. oče je sprejel ameriškega časnikarja Walterja Lippmana. Lippman ni katoličan, je pa vedno izkazoval globoko čustvo in razumevanje za Cerkve. Že pred kakimi 20 leti je napisal članek, kjer je označil Cerkve kot ustanoviteljico svobode in gleda v njej vir pravice, svobode, moči in sijaja v Ameriki. Leta 1939 je izdal knjigo, kjer osvetljuje krščanske izvore moderne družbe.

"ENO JE POTREBNO". V radijskem nagovoru, ki ga je sv. oče imel ob priliki katehetskega kongresa v Barceloni, je dejal: "Svet trpi zaradi različnega zla. Toda nobeno ni tako veliko, kakor je danes tako razširjena verska nevednost v skoraj vseh državah. Človeška družba potrebuje krepkih zdravil. Najbolj pa je potrebno širjenje nauk katekizma. Starši v krogu družine, učitelji v šolah in duhovniki v cerkvah morejo in morajo pripomoči k temu, da bo mladina poučena v katekizmu, v najvažnejšem delu katoliškega nauka. Samo, če bodo na ta način s poukom izpolnili svojo dolžnost, samo tedaj bo mogoče zgraditi na sedanjo generacijo bodoči mir, krščanski mir; kajti le tega moremo imenovati pravi mir. (Radio London).

MILIJONI LJUDI nimajo obleke - toda 1,800.000 ton volne je v zalogi. - V kraljevski družbi za statistiko je dr. Blau izjavil, da znašajo zaloge volne 1,800.000 ton. Da jo pa morejo prodati, je treba najti tržišča v Sovjetski zvezi, Indiji in na Kitajskem. Na londonški svetovni konferenci so cenili, da bo poraba volne za 20 % prekorčila predvojno količino, kar pomeni, da bo zaloga porabljena - če prištejemo še vdno nove pridelke - v 12 do 13 letih. ("Die Neue Zeit" od 27.4.1946-)

ATTLEE O ANGLEŠKIH KOMUNISTIH. Na kongresu delavske stranke v New Castle-on-Tyne je britanski min. predsednik Attlee v zvezi z željo angleških komunistov, ki bi se radi priključili delavski stranki dejal tole: "Komunistična stranka služi le na zunaj demokraciji, v svojem bistvu pa je nedemokratska. Metode, s katerimi skuša priti do oblasti, so zanemarjanje vseh obveznosti moralnega standarda, ki edini omogoča življenje v civilizirani državi." ("Volkszeitung" od 28.4.1946.)

PROTEST NEMSKIH KATOLIČANOV. Nek govornik ameriške vojaške vlade je izjavil, da so s prižnic protestantske cerkve prebrali na velikonočno nedeljo pismo, ki vsebuje kritiko zavezniške vojaške vlade v zapadni Nemčiji, to se pravi, zasedbeno politiko v ameriški, angleški in francoski coni. Protestanti tvorijo v tem predelu približno 55% prebivalstva. Govornik je dalje dejal, da so katoliški škofje hoteli izdati podobno pismo. Na prošnjo zavezniške vlade so katoličani to opustili. Dejtal pa je, da čitanje pisma ni bilo prepovedano, "katoličani so naši prošnji brez prepovedi in brez sile ugodili zaradi dobrih odnosov. Sedaj bodo zavezniškemu kontrolnemu svetu v Berlinu poslali pismo, v katerem bodo posamezne točke še natančneje obrazložili." ("Volkszeitung," od 28.4.1946.)

BOJ PROTI ČRNI BORZI NA DUNAJU. Nadaljne racije proti črni borzi so pokazali izredne uspehe. Posebno se je izkazala kontrola vlakov, ki prihajajo na Dunaj. Količina zaplenjenega živeža znaša precej tisoč kg in zaplenjeno mast so morali n.pr. urediti posebno skladišče. Nadzorstva potniške prtljage ne bodo še kmalu ukinili. Izračunali so, da so potom črne borze vtihotapljena živila omogočila zvišanje kalorijskega deleža za eno petino za celotno prebivalstvo Dunaja. (Iz "Volkszeitung" od 28.4.1946.)